

ВАЛЕРІЙ ЗАЛУЖНИЙ: «МИ ПОВЕРТАЄМО СВОЄ. НІХТО І НІЩО НАС НЕ ЗУПИНИТЬ»

Із проголошенням незалежності України перед керівництвом Української держави постало питання захисту її суверенітету й територіальної цілісності. 24 серпня 1991 року Верховна Рада ухвалила постанову «Про військові формування в Україні», якою визначила «підпорядкувати всі військові формування, дислоковані на території України, Верховній Раді України, утворити Міністерство оборони України, урядові України приступити до створення Збройних Сил України». Цією постановою фактично було покладено початок будівництва Збройних Сил України як важливого соціального інституту держави і невіддільного елемента її воєнної організації.

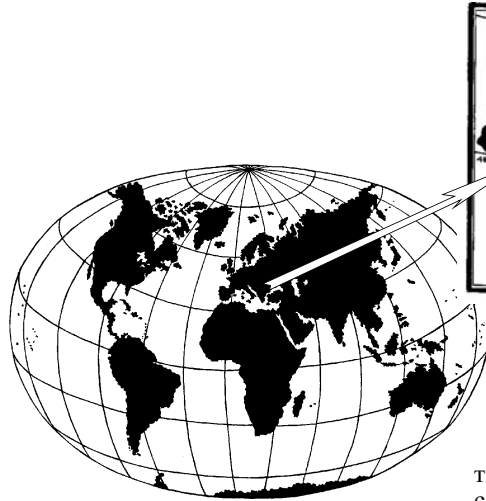
6 грудня 1991 року Верховна Рада України ухвалила закони «Про Збройні Сили України» та «Про оборону України», а 13-го грудня – Концепцію оборони і будівництва Збройних Сил України, які визначили основні принципи та напрями розбудови українського війська. Водночас осмислювалися нові реалії, здійснювався пошук Україною свого місця в системі міжнародної безпеки.

На момент відновлення незалежності Україна успадкувала від колишнього СРСР одне з найбільших військових угруповань у Європі. За загальною ядерною потужністю Україна посідала на той час третє місце у світі після США і Росії. Розміщене в Україні величезне військове угруповання було безсистемною сукупністю окремих елементів великої мілітарної «машини» советського зразка. Щоб перетворити її на цілісну безздатну структуру, спроможну забезпечити оборону України, захист її суверенітету і територіальної цілісності, треба було провести велику й складну організаційну роботу.

Після проголошення незалежності Україна послідовно дотримувалась принципу позаблоковості, завдяки чому вдалося уникнути інтеграції до Організації Договору про колективну безпеку (ОДКБ), створеної Росією на постсоветському просторі 1992 року.

Саме тоді Україна почала миротворчу діяльність в багатьох країнах, тим самим заявивши про себе як про країну із забезпечення миру та безпеки у світі.

Однією з найважливіших і суперечливих проблем у комплексі питань військової сфери була проблема ядерної зброї. Верховна Рада України затвердила принцип без'ядерності. Відтак в особі своїх керівників Україна вчергове, по-

вірила Росії віддавши/здавши їй ядерну зброю під ілюзорні/сумнівні гарантії своєї безпеки. Нині доводиться констатувати, що Українська держава стала жертвою стереотипів Заходу, вправно підтриманих російськими чинниками: «нестабільна країна, яка отримала третій у світі ядерний потенціал». Тим часом, позбуваючись ядерної зброї, Україна мала повне право (як держава-засновник ООН, як третя ядерна держава світу) вимагати членства в НАТО та постійного членства в Раді Безпеки ООН з правом вето.

5 грудня 1994 року в Будапешті між Україною, США, Російською Федерацією та Великою Британією був підписаний вельми суперечливий Меморандум про гарантії безпеки – так званий Будапештський меморандум. Водночас Франція і Китай теж надали аналогічні гарантії, зробивши відповідні заяви, але не поставили свої підписи під згаданим документом. Підписанти Будапештського меморандуму зобов'язалися «поважати незалежність, суверенітет та існуючі кордони України», що «ніяка їхня зброя ніколи не буде використовуватися проти неї», а також «утримуватися від економічного тиску, спрямованого на те, щоб підкорити своїм власним інтересам здійснення Україною прав, притаманних їй суверенітету». Однак нашвидку спартолений текст Будапештського меморандуму залишився на папері.

Через двадцять років Росія брутально відмовилася від своїх зобов'язань, зафіксованих у Будапештському меморандумі, розпочавши у 2014 році військову агресію проти Ук-

раїни. Була підірвана система міжнародного права, а відтак і світова безпека. Анексія Криму порушила світовий порядок, зафіксований після Другої світової війни.

Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією від 31 травня 1997 року, Угода про статус і умови перебування Чорноморського Флоту Росії на території України стали основою для остаточного розподілу ЧФ колишнього СРСР. За домовленостями сторін Москва одержала право до 2017 року тримати свої військові кораблі на Севастопольській базі, за РФ залишилась низка мілітарних об'єктів на кримському півострові.

Після Помаранчевої Революції Україна почала нагадувати Росії, що продовження перебування ЧФ після 2017 року не планується. Йшлося про потребу вироблення механізму виводу цього деструктивного флоту з України. Перебування ЧФ в акваторії Чорного моря було перепоною на шляху України до НАТО. 4 квітня 2008 року в Бухаресті (Румунія) відбувся 20-й саміт країн-членів НАТО. Надії України щодо приєднання до ПДЧ не справдилися. 21 квітня 2010 року у Харкові була підписана ганебна «Угода між Україною і Російською Федерацією з питань перебування Чорноморського флоту на території України». Цим документом був продовжений термін перебування ЧФ до 2042 року. В лютому 2014 року ця військова потуга стала основною базою для здійснення Російською Федерацією збройної агресії проти України.

До цього моменту ЗСУ фінансувалися за залишковим принципом. Упродовж багатьох років керівна верхівка Української держави сприймала армію як невичерпне скупчення майна, земельних ділянок, військових містечок, як об'єкт «економії» бюджетних коштів. Так, Президент України Леонід Кучма заявляв, що Україні потрібна невелика, не обтяжлива для економіки, мобільна армія.

Обороздатність України поступово втрачала свій потенціал і держава на початок 2014 року майже не мала сучасного війська. Водночас Російська Федерація продовжила імперську політику колишнього ССР. Вона була захищена в роззброєнні України, політично й економічно створюючи умови для послаблення Української держави та ліквідації її незалежності. Переломним моментом стали події 2013-2014 років: Революція Гідності, окупація Криму, створення терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР» і широкомасштабне вторгнення рашистів на територію України 24 лютого 2022 року.

Попри тотальну руйну війська, українцям вдалося зупинити ворога, а згодом перейти в наступ. На генетичному рівні спрацювало багатотисячне козацьке вміння самоорганізовуватись у найкритичніших, доленосних ситуаціях. Нині українці жертовно воюють у складі Збройних Сил, виборюючи незалежність і свободу своєї Батьківщини. Важко переоцінити роль та внесок добровольців і волонтерів у цій Великій війні. Згадуються пророчі слова полковника Армії УНР Петра Болбочана: «Кожен вояк має бути громадянином, а кожен громадянин – вояком».

Нині ЗСУ зуміли досягти нової бойової якості, стати взірцем армії модерного типу, готовності й спроможності виконувати найскладніші бойові завдання і досягати перемог.

Це про Збройні Сили України співається в «Марші нової армії»:

*Зродились ми великої години
З пожеже війни і полум'я вогнів.
Плекав нас біль за долю України, |
Зростив у нас гнів і лютя на ворогів!
Ми ідемо в бій переможним ходом,
Тверді, міцні, незламні, мов граніт,
Бо плач не дав нікому ще свободи,
Хто борець – той здобуває світ!*

Дев'ятий рік ЗСУ боронять незалежність і територіальну цілісність Української держави, демонструючи усьому світові, що українське військо – це армія нескорених. Перемоги під Києвом, Черніговом, Сумами, на Харківщині, Миколаївщині, звільнення Херсону та сотень населених пунктів, – свідчення невмирущої звитяги українського війська. Слід відзначити талановитий командний склад, який зміцнів професійно за час російсько-української війни. Недаремно світові ЗМІ називають Головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного «залізним генералом».

Україна заслугою пишається своїми Збройними Силами. Недарма очільник дипломатії Європейського Союзу Жозеп Боррель назвав українську армію однією з найкращих у світі: «Українська армія – одна з найкращих у світі. Вони

зарекомендували себе. Україна чинить опір, відбиваючись від російської агресії, яка намагається жорстоко загнати країну в морок і холод».

Однак слід зазначити, що попри всі заяви про «нічого про Україну без України» ми подеколи чуємо від деяких західних політиків про можливість якогось перемир'я з РФ. Дехто сприймає ситуацію як таку, котру при бажанні «великих» можна припинити одним помахом чарівної геополітичної палички, враховуючи залежність Києва від західної допомоги. Так, Україна залежить від західної зброї. Але західні політики теж залежать від України. І не тільки тому, що українці стримують божевільного «збирача земель».

Українські військові не погодяться на жодні сумнівні переговори, домовленості чи компроміси щодо завершення війни, заявив Головнокомандувач Збройних сил України Валерій Залужний під час телефонної розмови з головою об'єднаного комітету начальників штабів США Марком Міллі. У повідомленні українського Головнокомандувача на його фейсбук-сторінці читаємо: «Запевнив, що ми будемо боротися, доки стане сил. Наша мета – звільнити всю українську землю від російської окупації. Ми не зупинимось на цьому шляху за жодних умов. Українські військові не приймуть ніяких перемовин, домовленостей чи компромісних рішень. Умова для переговорів одна: Росія має залишити всі захоплені території».

За кілька років Збройні Сили України вдалося радикально реформувати, їхня чисельність та боездатність зросла, а структура і стандарти наблизилися до стандартів НАТО. Україна офіційно оголосила про свій намір вступити до НАТО – набуття повноправного членства в НАТО включено до переліку національних пріоритетів і закріплено в Конституції.

Сили Спеціальних Операцій – один із наймолодших родів військ у складі Збройних Сил України. З'явилися ССО 5 січня 2016 року. Це спеціально навчені підрозділи, призначені для виконання особливо складних розвідувальних і диверсійних завдань.

Наймолодший рід ЗСУ – Сили територіальної оборони. Для них датою народження стало 1 січня 2022 року відповідно до закону «Про основи національного спротиву». Вже за перший тиждень повномасштабної війни лави ТрО поповнили понад 100 тисяч добровольців. Вони прийняли бій у Київській, Чернігівській та Сумській областях, а згодом брали участь у звільненні цих територій від ворога.

Від початку російської агресії 2014 року разом із бійцями на передовій

постійно перебувають і священники різних українських конфесій. Верховна Рада ухвалила Закон «Про Службу військового капеланства», що закріпив статус військових капеланів як військовослужбовців, визначив їхні функціональні обов'язки.

Україна посилює свою обороноздатність завдяки модернізуванню озброєння, активному використанні військової техніки вітчизняних оборонних підприємств, а ще завдяки виготовленню власної зброї, міць якої вже відчули на собі рашисти. Українське військо – це щит, який захищає західний світ од руйнівної Орди ХХІ століття, яка залишає після себе лише хаос та пустку. Але для цього ЗСУ потрібні новітні західні системи озброєння.

6 грудня Головнокомандувач ЗС України Валерій Залужний привітав українську армію із Днем Збройних Сил України. Він розповів, що найперші думки, які навідують його цього дня – передусім про полеглих побратимів і почесестер та про їхні сім'ї: «Ці думки крають моє серце як Головнокомандувача і як батька, чоловіка та сина. Вони змушують повсякчас озиратися на пройдений нами шлях довжиною в майже дев'ять років. Це шлях воїнів, шлях людей, які мають сміливість і гідність обрати свободу. Він залитий кров'ю, сповнений страждань і болю. Але саме він веде нас уперед, щоб помститися і перемогти. Не залишає місця для страху чи зневіри. Кожного дня, усвідомлюючи ціну, яку ми платимо за свободу, я збираю всю волю в кулак, щоб вистачило сил здолати агресора і відбити в нього бажання будь-коли в майбутньому посягати на нашу свободу. Я знаю, що пліч-о-пліч зі мною кращі. Міцніші за сталь, запекліші за вогонь, сильніші за будь-яку стихію. Серця українських воїнів б'ються в унісон із серцями мільйонів співгромадян і всіх волелюбних людей світу. Дорогі солдати, сержанти й офіцери, працівники і ветерани Збройних Сил! Я гордий служити своїй державі пліч-о-пліч з вами. Гордий бути вашим Головнокомандувачем у цей важкий час. Я вірю в кожного з вас і в нашу Перемогу».

І ще. «Ми повертаємо своє. Ніхто і ніщо нас не зупинить». У цих словах Валерія Залужного закладений глибокий зміст. Недарма такою популярною у світі стала пісня українських січових стрільців «Ой у лузі червона калина»:

*А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славу Україну, гей, гей,
розвеселимо!*

**Петро КОСТЮК,
полковник, голова
Львівської обласної організації
Спілки офіцерів України**